בס"ד



שיחת מו"ר ראש הישיבה

הרה"ג **יעקב שפירא** שליט"א

פרשת כי-תבוא

שנה עשירית ה'תשע"ט



"ולקחת מראשית"

"והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה, וירשתה וישבת בה. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך ושמת בטנא, ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם", ואז מתחילים לספר בקול רם כפי שאומר רש"י, "וענית ואמרת" את כל מה שהיה הגלגול של יעקב עם לבן והיציאה ממצרים, עד לסוף- "ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש". אומר רש"י, "ואמרת אליו"- שאינך כפוי טובה. על מה הוא לא כפוי טובה? על זה כתוב בהמשך הפרשה: אני מכיר טובה לקב"ה על כל מה שעשה לנו מזמן יעקב אבינו, ויציאת מצרים, ועל זה שנתן לנו את א"י. ועכשיו- אני מביא תאנה אחת, כמו שכתוב במסכת ביכורים, שאדם יורד לגינה שלו, לוקח תאנה אחת, רימון אחד, ומביאם לכהן. ועל הפרי הקטן הזה הוא נותן הודאה לקב"ה על כל מה שעבר עלינו בהיסטוריה. בהבאת ביכורים זה הזמן להודות על מה שהיה עם יעקב ולבן, עם כל מאתיים ועשר שנה במצרים, את הכל מכניסים לתוך איזו תאנה קטנה אחת. מה הפשט? אולם אח"כ אומרת התורה, "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך". לכאורה הפסוק מדבר לא רק על התאנה שהוא נתן לך עכשיו, על כל מה שהודית לקב"ה, שעכשיו הזמן של שמחה בכל הטוב. כתוב "ולקחת מראשית כל פרי האדמה". הביטוי הזה, "ולקחת מראשית", זה לא סתם לשון של הדבר הראשון, כמו שאומרים היום יום ראשון בשבת, או היום ראש השנה. "בראשית ברא אלוקים", אומר שם רש"י בשם חז"ל, הקב"ה ברא את העולם בשביל מצוות ביכורים שנקראת ראשית- "ולקחת מראשית כל פרי האדמה". מביכורים אני לומד מה המטרה של העולם. 'בראשית'- הכוונה היא שבשביל הראשית ברא אלוקים את השמיים ואת הארץ.

על מה אנו מודים?

בתפילה בבוקר אומרים, "ברוך עושה בראשית". בפשטות מברכים שהקב"ה ברא את העולם, בראשית ברא אלוקים. כתוב שיהושע תיקן את תפילת עלינו לשבח כשהוא זכה להיכנס לא"י. כתוב שם "לתת גדולה ליוצר בראשית", שזה תואר שכמעט לא כתוב בשום מקום בברכות חוץ ממודים דרבנן. בכניסה לא"י פתאום יהושע מדגיש "עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדולה ליוצר בראשית". "ברוך עושה בראשית"- הכוונה היא שהקב"ה הטביע כוח בבריאה שתמיד אפשר להתחיל מהתחלה. כל מה שיש היום זה המשך של ה"בראשית ברא אלוקים". כשאדם מברך ברכת המזון, הוא מברך על הלחם שהוא אכל עכשיו. כאשר האדם מודה לקב"ה על הפרוסה שהוא אכל, הוא אומר בברכת המזון "נודה לך ה' אלוקינו, על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ושהוצאנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים, ועל תורתך שלימדתנו"--- כל ההודאות האלה על פרוסת לחם?

הגמרא בברכות (נ.) אומרת שכאשר אדם מזמן הוא אומר "ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו". אומרת הגמרא, שיש הבדל אם הוא אמר מטובו או בטובו. אם הוא אומר מטובו זה סימן שהוא עם הארץ- מה אתה מודה לקב"ה על איזו טובה קטנה שהוא עשה לך?! כאשר אתה מודה- תודה על הכל, וזוהי ברכת המזון. ולכן מודים כבר על הכל, לא רק על הפרוסה- שהוצאנו מארץ מצרים, ופדיתנו מבית עבדים, ועל הברית, ועל התורה, ועל הארץ, הכל אגב פרוסת הלחם.

חז"ל באים ללמד אותנו שכל מה שיש לנו היום, הכל בגלל בראשית. כשאדם מצטנן בחודש טבת, באמת הוא הצטנן בר"ה. כבר אז הוא היה קר, וזה התבטא בחודש טבת. כאשר הקב"ה ברא את העולם והוציא אותנו ממצרים, אז הוא לקח בחשבון את כל מה שיהיה כתוצאה מכך במשך כל הדורות. כל מה שיש לנו היום, זה מאותה נקודה של הראשית, שמשפיעה על כל מה שקורה בהמשך. כאשר אדם מביא ביכורים, אמנם זו תאנה קטנה, אבל הכל זה כתוצאה מבריאת העולם ויציאת מצרים וכו', ולכן הוא צריך להודות לקב"ה: "בטובו חיינו". על זה אומר רש"י "שאינך כפוי טובה", לא כפיות טובה כלפי התאנה, אלא אינך כפוי טובה על כל מה שהיה העילה והראשית עד שהגעת למצב הזה שעכשיו יש לך שדה וכרם ותאנים ורימונים.

ניתן להירשם לקבלת הגליון בדוא"ל בכתובת Mercazharav@gmail.com,
ובקבוצת הווטסאפ דרך הקישור - לפלאפונים מסוננים

טוב אחרית דבר מראשיתו

אומר הנפש החיים, על זה אומרים בברכה בשחרית בבוקר "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" בלשון הווה, כי עכשיו זה בדיוק כמו שהיה בזמן בריאת העולם, הכל הולך לפי ההתחלה. "טוב אחרית דבר מראשיתו", הכוונה היא שהכל הולך לפי הראש. על זה אומרת התורה, מי שיודע לראות את מעשה הקב"ה בעולם, שזה לא דבר שנקבע רק עכשיו, אלא לכל דבר יש התחלה והתחלה לפני כן, על זה אומרת התורה "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך". לא רק מה שאתה רואה עכשיו בעיניים, אלא גם מה שיהיה בהמשך, ובוודאי גם מה שהיה בעבר. רק מי שהוא לא כפוי טובה יכול לקיים את "ושמחת בכל הטוב". אדם שלוקה במידות לא יהיה שמח, אף פעם לא יהיה לו טוב.

שמחה של מצווה

כתוב בספר בראשית "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה". מסביר רש"י, שעדיין לא אדם שיתפלל על ירידת הגשמים, ולכן מה שהרווה את הארץ היו העננים. אבל רש"י מדגיש, למה לא היה אדם שיתפלל, מכיוון שלא הכירו בטובתם של גשמים, לכן לא התפללו על זה. אומר שם המהר"ל בגור אריה על התורה, מכאן שאסור לעשות טובה לכפוי טובה. אם אדם מביא תאנה למקדש, והוא שמח בהבאתו, הרי זה סימן שהוא לא כפוי טובה, מפני שאם הוא היה כפוי טובה הוא לא היה שמח. אומר השפת אמת (כי תבוא, תרנ"ט), כתוב שהמביא אומר לכהן שהוא גם לא שכח לברך, "כי הברכה של האדם על דבר שהוא עושה, על מצוות, זה מעיד על שמחתו בעשיית המצוה." יש אגרת של הרב (אגרות ח"ב תרפ"א) לרצי"ה, שהרצי"ה כתב לו על מצווה מסוימת שהוא הרגיש בעשייתה שמחה עצומה, והרב כותב לו: "היסוד הפנימי של המצוה היא שמחתה, שבה מאיר אור קדושת האמונה החבויה במעמקי הנשמה, המוודאת לאדם שהעושר של מצות-ד' הוא נעלה ונשגב מכל סגולות-מלכים ואוצרות-אדירים"- העיסוק של האדם במצווה צריך להביא לו את השמחה הכי גדולה. וכך אומר השפת אמת, הברכה על מעשה המצווה זה הסימן שהוא שמח. אם באמת האדם לא כפוי טובה, הוא יגיע למצב של "ושמחת בכל הטוב". ברם, אם הוא לא יודע לומר את הווידוי ביכורים, יהיה חסר לו משהו בשמחה. ולכן כתוב שכל מי שמביא ביכורים מתפלל מה שכתוב בפרשה "השקיפה ממעון קדשך מן השמיים וברך את עמך את ישראל". כתוב בסוף ביכורים, "וברך את עמך את ישראל"- בבנים ובבנות. לברך אותם שיהיו ילדים זו ברכה עצומה. אומר הרב בעולת ראיה (ברכות כד). שהכוונה היא שתברך אותנו בבנים ובבנות כאלה שיעסקו בחכמות כאלו ששייכות לעמך ישראל, ולא שנגדל בנים ובנות שיוציאו את כל החכמות שלהם על חוכמות שהם לאו דווקא מייצגות את התורה והיהדות. לכן הדגש הוא "ברך את עמך- את ישראל" שנתברך בבנים ובבנות כאלה שירגישו בהם שזה עמך ישראל, ולא שהם יחליפו תפקידים על כל מיני גויים שיכולים לעשות מה שהם צריכים לעשות. לכן מבקשים דווקא "השקיפה ממעון קדשך". כתוב בגמרא בחגיגה (יב:) שיש שבע מדורים לקב"ה בשמיים, ואחד מהם נקרא מעון, ומדור זה הוא המקום שבו המלאכים אומרים שירה לפני הקב"ה. אז מי שהוא לא כפוי טובה יודע שהוא צריך להודות על העבר ועל ההווה ועל העתיד, וזה מביא אותו לידי שמחה, ולכן הבקשה צריכה להיות שהשפע שירד מכאן ולהבא הוא יהיה ממעון קדשך, מהמקום הזה שיש שמחה לפני הקב"ה.

חתן וכלה שמתחתנים מברכים "שהשמחה במעונו". כתוב בים של שלמה, שהוא עשה סיום והוא רצה לברך "שהשמחה במעונו", שהרי זה לא פחות משמחת חתונה של חתן וכלה. אבל מסיבות מסוימות זה לא הלך. על סיום ש"ס, השמחה במעונו.

שמחה בר"ה

אנחנו לפני ר"ה, ואנשים חושבים שלפני ר"ה צריך להיכנס לכמה שיותר עצבות. אפילו על ר"ה עצמו יש דיון בקדמונים, אם זה יום כמו חג שחייבים בשמחה או לא. השאגת אריה אומר שחייבים בשמחה. אבל זמן שמחה לחוד, זמן תקיעות לחוד וזמן תפילה לחוד. מובא בשם הזוהר הקדוש, פעם כתוב "עבדו את ה' בשמחה" פעם כתוב "עבדו את ה' ביראה". אומר הזוהר, עבדו את בשמחה- בארץ ישראל. "והיה כי תבואו אל הארץ", אין והיה אלא שמחה. שם כתוב "ושמחת בכל הטוב". אבל בחו"ל, בגולה, קשה להגיע למצב של "עבדו את ה' בשמחה". אומר רבינו בחיי בספרו כד הקמח, שבשכר שהקב"ה נותן לאדם על המצווה שהוא מקיים, יש לו שכר נפרד על השמחה, שהיא הצורה האמתית של קיום המצווה. שני עניינים שונים, שכר על המצווה, שכר מצוה מצווה, ושכר על השמחה של המצווה. שכר מצוות בהאי עלמא ליכא- על מעשה המצווה, אבל על השמחה שבמעשה המצווה יש שכר גם בעולם הזה. מוסיף על כך בספר העיקרים מאמר שלישי, שאדם שהוא שלם ביראה יבוא לידי שמחה. זה בניין על גבי בניין.

בהלכה נפסק שבעל תקיעה חייב לעלות בחמישה עולים לתורה בראש השנה, ומסביר הלבוש באו"ח את הטעם, "כדי שיהיה לבו שמח במצווה של תקיעת השופר ועל ידי כך יאושר כוחו שיוכל לתקוע יפה בלי הפסק ובלי טעות". השמחה של המצווה שתהיה כשהוא מתחבר לתורה, תשפיע על ההצלחה בצורת המצווה שהוא עושה. זה מה שבעצם אומר הלבוש.

ולכן כשמגיע ב"ה יום ראש השנה, אנחנו אומרים אחרי התקיעות "היום הרת עולם". הרת זה מלשון הריון. מה הפשט? בגמרא (ר"ה יא.) יש מחלוקת אם בניסן נברא עולם או בתשרי נברא העולם, ואומר התוס' שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. בראש השנה עלה בדעתו לברוא את העולם, ולמעשה

נברא העולם בניסן. בעצם יום ראש השנה זהו היום שמבטא את רצונו ומחשבתו של הקב"ה לברוא את העולם. התכונה היסודית של יום ראש השנה היא שביום ראש השנה אפשר להתעסק לא רק עם המעשים, אלא עם המחשבות, עם הרצונות, לעסוק בעולם הרוחני של האדם. העולם הרוחני של האדם הוא היסוד לכל המעשים שהוא עושה אחר כך.

ענייננו של יום ראש השנה

רבי ישראל מסלנט שאל, למה מקדימים את ראש השנה ליום הכיפורים? וכי לא היה כדאי שיהיה יום כיפור קודם, שנכפר על העוונות, ואח"כ נעמוד לדין בראש השנה אחרי שכפרנו על העוונות ועל המעשים? ההסבר הוא כמו שאמרנו, שראש השנה זה לא זמן של המעשים. בראש השנה האדם בוחר לו באיזו דרך ילך השנה. "היום הרת עולם"- זה יום שמתעסקים על המחשבה, עם הרצון, מפני שהוא התשתית של מה שהאדם אח"כ יעשה בפועל. אח"כ מתעסקים עם הכפרה על גופי הדברים. כי מה שהקב"ה רוצה מאתנו בר"ה, זה שנעמיד את עצמנו באיזה כיוון אנו נמצאים. כמו הכיוון שהיינו עד היום, קצת יותר טוב, או הרבה יותר טוב. איפה המחשבה של האדם. אדם הראשון נברא ביום ראש השנה. כשמשה רבינו בחר אנשים להילחם בעמלק "בחר לנו אנשים". כתוב באחד המדרשים, שאמר לו משה ליהושע, קח אנשים שהיום זה יום ההולדת שלהם, מפני שאדם ביום ההולדת שלו לא נופל. הוא בר מזלא יותר מבשאר ימות השנה. ובכן, מדוע יום הדין הוא דווקא ביום ראש השנה, ביום ההולדת? מסביר הרב בירח האיתנים, שראש השנה הוא יום ההתחלה, יום הבריאה של האדם, יום ההולדת, וביום הזה נשארת בו סגולת הקיום. ביום הזה מתחזק בו כוח הקיום שלו. ומתחזק ביום הזה כוח קדושת נפשות ישראל כמו שהיה בטבע טהרתם. דווקא ביום ההולדת של האדם יש יותר ביטוי לסגולה. מה פירוש שיש יותר ביטוי לסגולה? באגרת תקנ"ה הרב כותב לאחד מגדולי ישראל שבעמ"י יש שני דברים. יש את הסגולה האלוקית, ויש גם את הבחירה האישית שלו. 'סגולה' הכוונה טבע של קדושה שיש בעמ"י, בנשמת ישראל, ירושה מאבותיו שלא יכולה להשתנות לעולם. הצד הבחירי של האדם, שזה תלוי בדרגה שלו ע"פ המעשים שלו, תלוי בבחירתו. אך בכל אדם, אפילו אם הרשיע, הצד הסגולי שבו תמיד חי וקיים, רק שהוא לא משתמש בו, הוא לא מגלה אותו. אומר הרב בירח האיתנים, שראש השנה זה יום בריאת האדם, זה היום שבו האדם נהיה כפי שהוא היה בטבע יצירתו. "עשה האלוקים את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים" (קהלת ז,כח). הקב"ה דן אותנו מחדש בכל שנה, ביום שיש ביטוי לישרות האמתית שהייתה ויש לכל אדם, בזמן ראש השנה, שזה בעצם זמן בריאת האדם. מוסיף הרב, לכן זה חסד שעשה אתנו הקב"ה שהוא דן את האדם ביום הבריאה שלו, שכן ביום הזה האדם יכול יותר ויותר לעורר ולגלות את העצמיות הטבעית הקדושתית שקיימת בו. ולכן יום הדין הוא דווקא ביום ראש השנה, שאז אדם חוזר לשורשים, כאילו הוא נברא מחדש; אבל הוא נברא מחדש כפי שהקב"ה ברא אותו- יש בו בחירה אישית ללכת ימינה ושמאלה, אבל יש בו גם את העניין של סגולת ישראל, שזה לא דבר שניתן לשינוי. בראש השנה הקב"ה מסתכל גם על הצד הסגולי שיש בכל אדם, שמתבטא דווקא ביום בריאתו.

כאשר אנחנו קוראים לראש השנה "ראש", אין הכוונה רק לראשון שאחריו השני ואחריו השלישי, אלא הכוונה היא כמו הראש של האדם, שהוא זה שקובע מה יהיה במשך כל השנה. הוא ה"טוב אחרית דבר מראשיתו". הוא ה"בראשית ברא אלוקים", שמתגלה מחדש ביום ראש השנה, שעליו אנחנו אומרים "ברוך עושה בראשית".

יש ספר שנקרא תורת אמת על התורה (חיבר אותו הרב ליבל'ה אייגר. הנכד של ר' עקיבא אייגר שנהיה חסיד), שם הוא כותב בפרשת בראשית על הפסוק "בראשית ברא אלוקים", שאת נקודת ההתחלה הקב"ה ברא, ומכאן ואילך אנחנו צריכים להמשיך את מה שהקב"ה עשה. להמשיך את היצירה של העולם. ובכל ראש השנה בכל אדם מתגלה אצלו נקודת הבראשית, הצד הסגולי שבו. "ולקחת מראשית כל פרי האדמה", כמה שיותר להתחבר לנקודת ההתחלה. (כשהרב'ה מצאנז הקודם ייסד את קריית צאנז, הוא אמר שאנחנו נבנה פה בניינים הכי מפוארים, אבל ניתן פה את החינוך הכי קדמון שיכול להיות), כמו שהיה בראשית הבריאה, בלי שינוי, וזה לא תרתי דסתרי. וזהו ראש השנה.

כשתלמידיו של האור שמח סעדו על שולחנו בליל ר"ה, חילקו להם חלקים מהדג. אחד התלמידים קיבל את החלק האחרון של הדג, את הזנב. האו"ש רצה לראות איך התלמיד יאמר "שנהיה לראש ולא לזנב". והתלמיד אמר, יהי רצון שנהיה זנב לאריות ולא ראש לשועלים. האו"ש התפעל מהתלמיד, והושיבו לידו. סיפור זה שמעתי מהרב סגל זצ"ל, שאביו, הרב שפטיה סגל זצ"ל היה תלמידו חביבו של האור שמח.

לתקן את המחשבות

לפי מנהג אשכנז מתחילים להגיד סליחות במוצאי שבת הקרוב. למה לפי כל נוסח העדות פותחים את התפילה של הסליחות בפסוק "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים"? זה פסוק שנאמר בדניאל, בסוף התנ"ך. מה יש בפסוק הזה שאין בפסוקים של תהילים, של כל הנביאים, כדי לומר ביטויים כאלה כלפי הקב"ה, זה המשפט היחידי? גם בתפילה הכל הולך לפי הראש. הגר"א כותב שע"פ ההלכה, מי שלא כיוון בברכה הראשונה בשמו"ע, מעיקר הדין היה צריך לחזור, ולא חוזר משום שלא סומכים שבפעם השנייה הוא יכוון. מסביר הגר"א בסידור הגר"א, מפני שהכל הולך לפי ההתחלה. את הריכוז העיקרי צריך תמיד לעשות בתחילת הדרך. אז אם פותחים בסליחות במילים "לך ה' הצדקה", כנראה שיש בהן משהו ראשוני שבא להעיד על כל הסליחות. חז"ל אומרים

בילקוט שמעוני, "לך ה' הצדקה"- שאתה העברת אותנו בקרעי ים סוף, "ולנו בושת הפנים", שבזמן שעברנו בים סוף היה לנו פסל מיכה בכיס. [במילים אחרות, היה לנו פלאפון בכיס] וקשה, שהרי פסל מיכה נוצר בספר שופטים, הוא לא היה קיים בזמן קריעת ים סוף? אומר הגר"א בפרשת נצבים על הפסוק "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה", שלוש מילים: כגון פסל מיכה. בפועל, פסל מיכה נולד בספר שופטים, אז יצרו ובנו אותו. אבל המחשבה לבנות אותו הייתה כבר בדורות קודמים, ביציאת מצרים. ועל זה אמר דניאל לקב"ה, אתה מעביר אותנו את הים, לך ה' הצדקה, ולנו בושת הפנים, שאנחנו חושבים על פסל מיכה. ובכן, מדוע זה קשור לסליחות? מסדרי הסליחות לא היו סתם פייטנים. שואל בשו"ת שער אפרים, למה חלק גדול מפיוטי הסליחות הם בעברית לא כ"כ מובנת? ומשיב, שמפני שהסליחות הן תפילות כ"כ עוצמתיות, לא רצו שאומות העולם יעתיקו אותם אליהם, לכן לא כתבו את זה בעברית הכי פשוטה. הוא מביא ראיה, כמו שהתוס' בגיטין (ס:) מביא בשם המדרש, שלכן מלכתחילה לא כתבו את תורה שבעל פה- כדי שאומות העולם יגידו שזה גם שלהם, גם לנו יש מה להגיד פה. יבואו לבקר בישיבה מדרום קוריאה, שהם כבר התחילו ללמוד גמרא, לשאול למה לומדים עם חברותות. אז מה נגיד להם, ששניים שלומדים חברותא שכינה ביניהם?!

לומדים מספר דניאל לא לעמוד לבקש סליחה רק על המעשים. צריך לדבר על השורש. כמו שדניאל התפלל "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים" על כך שביציאת מצרים כבר חשבו על פסל מיכה. ועל זה אנחנו אומרים שכשקב"ה עושה איתנו טוב אנחנו גומלים לו ההפך. והסיבה שהביאו את זה בתחילת הסליחות היא שעל זה אנחנו מתפללים. אנחנו לא מבקשים סליחה רק על המעשים, זה פשיטא ופשיטא. אנחנו רוצים גם לעקור את הדברים מן השורש. עבודה זרה צריך לעקור אותה מן השורש, שלא יהיה לה שום תשתית לשום דבר. והתשתית של המעשים זה המחשבות. הרהורי עבירה קשים מעבירה זה לא מי שחושב ללכת לגזול. הרהורי עבירה אומר הרמב"ם במורה נבוכים, הכוונה היא מי שמקולקל בדעות שלו, בהשקפה שלו. זה נקרא הרהורי עבירה.

אם יש שוטה אחד שמסוגל להגיד שכשרבנים אומרים משהו על הבחירות, זה בגלל שהם משוחדים. על מה הם משוחדים?! שהם רוצים שיהיה תלמידים שיהיה להם מה לאכול וללמוד, אז הם משוחדים?! מי שיש לו ריקבון מוסרי כזה בראש, אני לא יודע איך הוא יכול ללמוד גמרא בכלל. איך הוא יכול בכלל לגעת בתורה? איזה יחס לתלמידי חכמים, לרבנים, נוגעים בדבר?! אני לא מדבר על זה שזה נגד ההלכה בכלל. ע"פ ההלכה, נדבר קצת חושן משפט, אחד לא יכול להעיד על משהו כשזה נוגע אליו. אבל לווה ומלווה, מותר להם להופיע בב"ד? הלווה הרי הוא הנוגע הכי גדול, הוא בא לפטור את עצמו מהחוב, אז הוא נוגע בדבר? זו לא שאלה שלי, הרא"ש במכות שואל את זה בשם הראב"ד. אומר הרא"ש הלווה והמלווה הם לא נוגעים בדבר, הוא הבעל דבר בעצמו. זה לא שהוא מישהו מהצד שיש לו איזו טובת הנאה. הוא הלווה הוא המלווה אז הוא הבעל דבר, א"א לעשות דין בלי הבעל דבר. זה בקצרה, בלי להיכנס לצד ההלכתי.

אומר דניאל, לא לעמוד בתפילה לפני הקב"ה רק על המעשים, אלא לעמוד לפני הקב"ה על "לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים" על מחשבה לא טובה. "הרהורי עבירה קשים מעבירה" (יומא כט.), מדוע? מסביר הרמב"ם במורה נבוכים, מפני שהשכל, ההיגיון של האדם, זה הכתר של האדם. זה מה שמפריד אותו משאר הברואים, זה מותר האדם מן הבהמה, ולכן אם יש בשכלו משהו מעוות אז ה' ישמור. על ר' עקיבא אייגר מסופר שכשהוא היה בוחן תלמידים לישיבה שלו הוא לא בחן אותם על בקיאות, הוא בחן אותם גם על סברה ישרה. מפני שזה השורש- ללמוד שתהיה לנו סברה ישרה, לפי הדרך שהשכל של התורה מראה לנו. את זה התורה מבטיחה לנו: אדם שהוא לא כפוי טובה, שהוא לא לוקה במידותיו, תהיה לו גם שמחה של תורה, והשמחה של התורה שלו לא תשפיע רק על הצד הרוחני שלו, אלא השמחה שלו תשפיע כמו על מביא ביכורים, שהוא יכול להעלות עם השמחה שלו גם את כל הדברים הגשמיים. הרב כותב בעין איה בסוף מסכת ביכורים, שהתורה מדגישה בפרשת ביכורים "אשר נתת לנו ארץ זבת חלב ודבש", לא רק על זה שיהיה לנו שפע גשמי, אלא שיהיה יותר מכך. לפעמים יש סתירה בין השפע גשמי לבין המצב הרוחני של האדם. העולם אומר, משיב הרוח, אם אתה מזיז קצת את הרוחניות, את מוריד הגשם, אז הגשמיות באה במקומה, לא תמיד זה מתחבר אחד עם השני. יש ביטוי חריף על זה של רבינו בחיי (הקדמה לחוה"ל), שאחד בא על חשבון השני- איפה שיש את זה אין את זה. הרב כותב במאמרי ראיה שזה נכון מה שאומר רבינו בחיי, אבל בא"י יש דרגה יותר גדולה, שהצד הרוחני יכול לעלות גם את הצד הגשמי. להפוך את הכל לכלים בעבודת ה' כמו שכתוב בנביא (זכריה יד, כ) שביום ההוא יהיה כתוב קודש לה' גם על מצילות הסוס, הכל יהיה בקדושה. אומר הרב בעין איה, שזו הברכה כאשר נתת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש. זה בא להעיד לא על השפע הגשמי, אלא שאז נהיה ברמה רוחנית כ"כ גבוהה שזבת חלב ודבש לא יוריד אותנו מהדרגה הרוחנית, מפני שאז אנחנו נהיה במצב בדיוק הפוך. הרוחניות תשפיע גם על המעשים הגשמיים שלנו, שזו תקוות כל התקוות, וזאת הברכה שהקב"ה נתן למי שמגיע לא"י וזוכה להביא ביכורים, והוא זוכה להיות בעל מידות ומכיר טובה, "ושמחת בכל הטוב אשר ה' אלוקיך נותן לך".

שהקב"ה יזכה את כולנו שיתקבלו כל התפילות של עמך ישראל. תפילות תמיד היו צריכים, גם לפני הבחירות, וגם אחרי הבחירות. צריך לזכור שיש מנהיג לעולם תמיד, הוא לא התפטר ח"ו. הוא נמצא בשטח. אנחנו צריכים לדאוג לתורת הכלל, להרבות תורה ולהרבות תפילה. "כל זמן מאיר בתכונתו" (הקדמה לאורות התשובה), והקב"ה בעזרת ה' ישפיע על כל עמ"י חסד ושנה טובה.

שבת שלום ומבורך!